

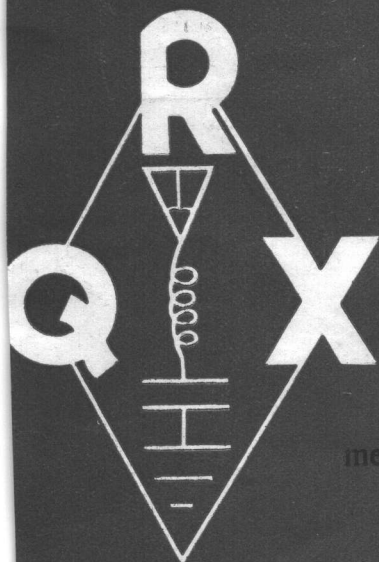
RADIO TIDNINGEN

Nr 3

April 1946

Årg. 2

Uv innehåll

En nätansluten 2-rörsmot-
tagare för kortvåg.

Göteborgsflygare togs för
spökflygare.

Tillverka själv en telegraf-
nyckel, s. k. Bug.

Äro de nya amatörbe-
stämmelsärna för svåra?

Korsordsgåta m. m.

med

FLYG

sidor

Disponent Uno Ranch, Göteborg, med en av sina G-V 38:or.

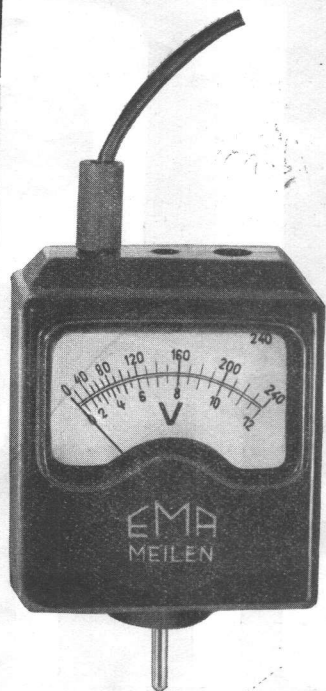
Snabbtelefoner — Förstärkareanläggningar

SIGNAL

teknik

Engelbrektsgatan 67

GÖTEBORG
Telefon 18 68 96

FICK- voltmeter

typ TJ 1 för lik-
och växelström
12/240 volt.

Dimension:
50×40×25 m.m.

Schweiziskt precisionsarbete.
Omgående leverans
Pris kronor 19.50 brutto.

Elektriska Aktiebolaget Garol

Kindstugatan 11

Stockholm

EXPERIMENTERENDE
DANSKE
RADIOAMATÖRER

AFDELING AF
INTERNATIONAL AMATEUR RADIO UNION

Postbox 79, København K., Postkonto 22 116

OZ

Skandinaviens största kortvägstidskrift.

Prenumerationen kostar 12 danska kronor
pr år och tecknas hos EDRs kassör:
O. HAVN ERIKSEN, Vibevej 10, Næstved.

Önskar Ni bli medlem av

EDR

kostar det: Inträdesavgift 4:50 d. kr. samt
Årsavgift 12:— (inkl. "OZ").
Anmälan också hos EDRs kassör.

Har Ni läst

KORTBØLGEAMATØRENS HAANDBOG
som är utgiven av EDR och svarar på en
kortvägsamatörs alla frågor?

Beställning hos Eder bokhandlare!
384 sidor Pris danska kr. 24:50

Herrar Kortvägslyssnare

Under den ljusa åraperioden bör Ni ha Eder radioapparat i allra bästa trim, så att Ni kan utnyttja apparatens alla goda egenskaper under Radiokvällarna. — Rådgör med vår servicechef, herr **Gösta Carlsson**, om det sätt varpå Eder apparat möjligen kan förbättras och låt honom hjälpa Eder med att utarbeta förslag till en god kortvägsantenn. — Kom gärna till oss med Eder problem och vi ställa vår sakkunskap till Eder tjänst.

Wallin & Winblad

allt i radio — under ansvar

TEL.: 11 94 24 - 11 94 25

NORRA HAMNGATAN 20
GÖTEBORG

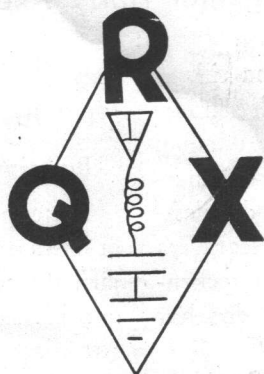
POSTGIRO 48533

AKTUELL TIDSKRIFT FÖR KORTVÅGSAMATÖRER RADIOTELEGRAFISTER OCH TEKNIKER

Den svenska radiotidningen med det nordiska stoffet

Organ för:

Bollnäs Kortvågsklubb
Ekeby Kortvågsklubb
Föreningen Halmstads Kortvågsamatörer
Föreningen Sundsvalls Radioamatörer
Gävle Kortvågsamatörer
Göteborgs Kortvågsklubb
Kalmar Kortvågsklubb
Karlsborgs Radioklubb
Karlskrona Radioklubb
Skövde Kortvågsklubb
Söders Kortvågsklubb, Stockholm
Svenska Radioservicemännens Förening, Malmö
Uddevalla Kortvågsklubb
Västerås Radioklubb
Östersunds Kortvågsklubb

Huvudredaktör och ansvarig utgivare:
Bengt Gawne

Redaktion och huvudkontor:
Exp.-tid 10 13

Postgatan 3 a, Göteborg — Telefon 13 36 60 — Postgiro 49 097

Redaktionssekreterare:
C. Lindblom

Danmarksredaktion:
Godthaabsvej 123, Köpenhamn, Tel. Gothaab 5832X
Chef: **Börge Otzen**

Ärg. 2

April 1946

N:r 3

SM åter i elden.

Den 12 mars började Kungl. Telegrafstyrelsens Radiobyrå distribuera en cirkulärskrivelse till tidigare innehavare av amatörsändarettillstånd, vilken i stort sett innehöll: SÄTT IGÅNG!

Det var en minst sagt glädjande underrättelse och de flesta satte högsta fart för att få grejorna i ordning. Bland de första på plan var, enl. vad QRX:s intresserade medarbetare ingenjören Harry Åkesson i Eskilstuna rapporterat, SM 5 SJ som hade ett så pass förnämligt QSO som med prins HEDJAZ känd i etern som HZ2YY och som hade fb sigs här i SM. Ing. Åkesson skruvade då ihop en Hartley på c:a 2 watt i en hast, men han lyckades dock icke få QSO med prinsen. Istället tog han ett samtal med Fo-staben i Hälsingborg och bad dem omg. sända honom hans deponerade sändare.

Ja, mycket dyl. har säkert hänt de gångna veckorna men så kom också sändningstillståndet faktiskt lite överraskande. Det har varit mycket missnöje bland SM-Hams för att det dröjt så länge och orsaken här till blir väl klarlagd med tiden. En sak är dock klar att det icke borde varit så mycket hemlighetsmakeri. Där har SSA brustit, då vi borde fått veta åtminstone något, om de förhandlingar som voro igång.

Sändningstillståndet gäller t. v. endast för dem som tidigare haft sändningstillstånd. Herr A. Sigurd Litström i Kungl. Telegrafstyrelsens Radiobyrå, meddelar till Svenska Radiotidningen QRX att inga nya tillstånd beviljas f. n. Orsaken är att en ändring i den s. k. radiolagen måste vidtagas. Tillståndsgivningen skall flyttas från Kungl. Maj:t till telegrafsty-

relsen och härför fordras riksdagens beslut. Det hela kommer väl icke att dröja så länge och under tiden få sändareaspiranterna hålla på med lyssning och morseträning samt med att plugga teori. De nya bestämmelserna som funnos införda i n:r 2 av QRX, äro ju ganska omfattande. Det är dock att hoppas att nu ortsklubbarna verkligen fylla sin uppgift och organisera kurser och dyl. för medlemmarna.

Givetvis skall det icke förekomma några "tjuvsändare" i SM under tiden, hur kunniga vederbörande än må vara. Det är varje kortvågsintresserads skyldighet att anmäla dyl. om det skulle förekomma. Det blir också rätt omfattande tråkigheter för vederbörande. Bl. a. säger Kungl. Telegrafstyrelsen i början av sitt cirkulär; "dock att förnyelsen icke gäller beträffande tillstånd för den, som dömts för förseelse mot lagen den 3 november 1939 om anläggning för radiotelegrafi eller radiotelefont".

Med detta vill vederbörande faktiskt endast påpeka att en "tjuvsändare" aldrig kommer att få licens. Glädjande nog stå vi nämligen inför det faktum att ingen licensierad SM-Hams dömts för dyl. under de nu gångna krigsåren.

Sändare och lyssnareamatörer; vi skola nu vara så aktiva som möjligt på 5, 10, 20 och 80 m. och QRX vill gärna vara en förmedlande länk för vår hobby. QRX vill gärna ha kontakt med alla kortvågsintresserade och hoppas på bidrag från alla. Skriv om vad Ni ha på hjärtat!

VY 73
Bengt Gawne
SM 6 VE

Beskrivning över en telegrafnyckel s. k. BUG.

Av Ingeniör Harry Åkesson.

Som väl de flesta telegrafintresserade känna till, så använda en stor del av yrkestelegrafister och sändar-amatörer en telegrafnyckel av s. k. Bugtyp, då man med en dylik kan uppnå betydligt större telegraferings-hastighet än med en vanlig "handpump"! Då det dessutom inte är hälften så ansträngande att telegrafera med en Bug då man ju får nästan alla korta tecken-delar så gott som gratis, så förstår man att den har alla fördelar!

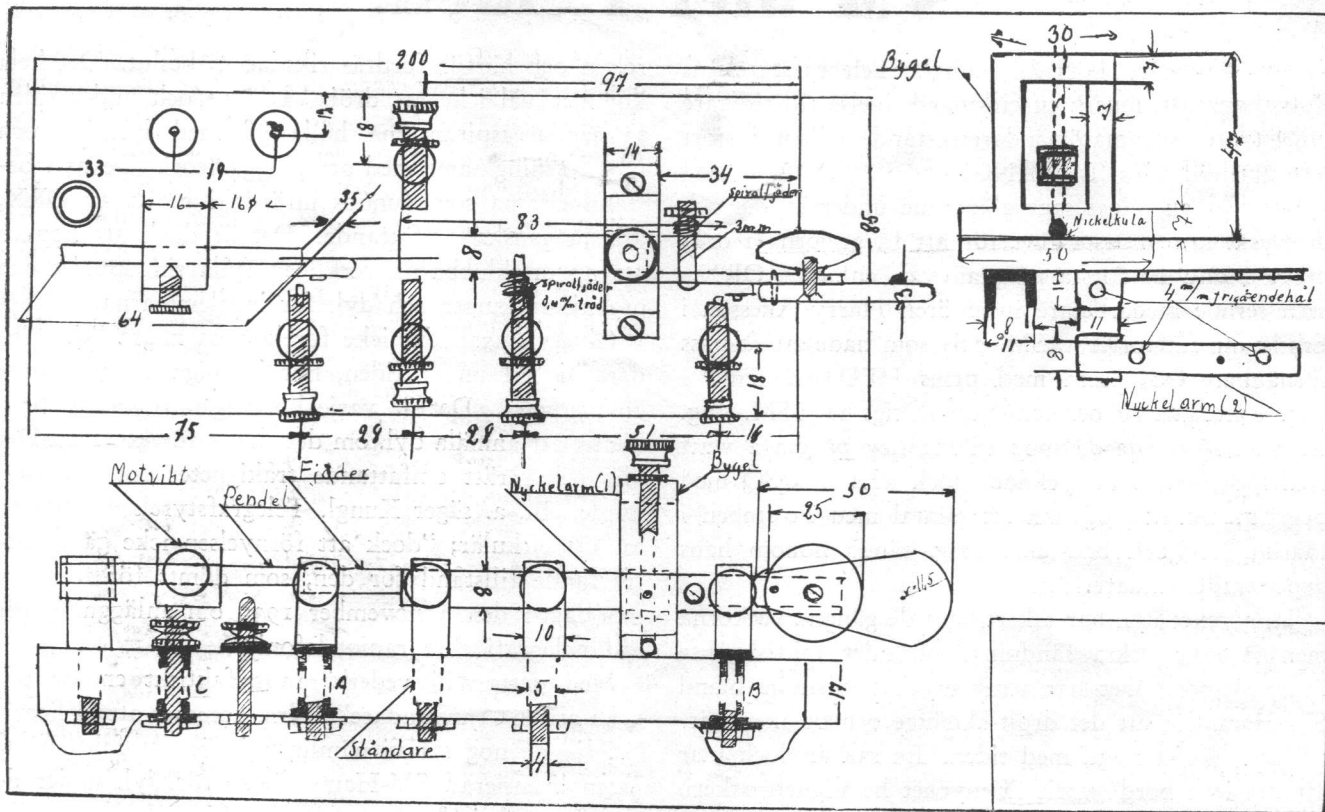
Vid telegrafering med Bug "slår" man ej uppifrån och nedåt, utan teckengivningen sker här i sidled. Man håller ej fast i nyckeln utan man låter handen vila på bordet och på lillfingeret. Handen föres därefter i sidled, med tummen å ena och pekfingeret och långfingeret å andra sidan av "handtaget"!

som ända ned till 30-takt, är den fullt användbar även för en nybörjare!

Beskrivning!

Bottenplattan göres med fördel av gjutjärn då det är lättare att arbeta med, men även vanligt smides-järn duger och det är kanske lättare att köpa en sådan bit färdig! Den har dimensionerna $200 \times 85 \times 17$. Att plattan har valts så tjock beror på att det hela skall bli så stabilt som möjligt och så behöver man ju ej skruva fast den i bordet. OW brukar ju inte tycka om att man skruvar i de polerade möblerna!

Sedan man filat till plattan och putsat upp den med fin smärgelduk, märkes den upp efter ritningen och borrar. Det blir 6 hål för "ståndare" och dessa bor-

Undertecknad skall här nedan försöka beskriva en dylik Bug som med gott resultat varit i bruk under c:a 8 månaders radiotrafik! Då denna Bug är ganska enkel bör var och en kunna tillverka densamma för ett i förhållande till de i handeln förekommande, skapligt pris! Med denna Bug har en fullt läslig telegraferingshastighet av 180-takt erhållits och det bör ju räcka en god stund och när man dessutom kan sända så sakta

rar man först med ett 5 mm borrar. Två av dessa skola vara isolerade från bottenplattan medelst ebonitbussningar och dessa hål försänkas 5 mm djupt på både över- och undersidorna med ett 8 mm borrar! Se A och B å ritn.! Samma blir förhållandet med den ena av kontaktskruvarna. Se C å ritn.

Därefter märker man upp var "bygeln" skall vara placerad och borrar även dessa två hål med ett 5 mm

borr. Nu är bottenplattan färdig och kan t. ex. svartlackeras ovanpå och på sidorna.

Nästa detalj som skall förfärdigas är bygel. Den är gjord av 14 mm tjock mässing. Vid urtagningen av det rektangulära hålet i bygel borras man först runt om med ett lämpligt borr t. ex. ett 4 mm därefter hugger man bort "biten" med en mejsel. Sedan putsas och filar man bygel, så att det hela ser prydligt ut. Var noga med att få alla vinklar räta, det ser genast lite fackmässigare ut!

Mitt i bygel skall vara ett hål (uppifrån och nedåt) i den övre delen för ställskruv och den nedre för axel. Dessa båda hål skola vara så exakt som möjligt mitt för varandra annars kommer inte axeln att sitta rätt i vertikalled! Det övre hålet skall borras med ett 3 mm borr och gängas med en tapp för 4 mm millimetergängor. Det nedre hålet borras med 4 mm borr så att axeln passar väl i, men ej går för styvt! När bygel är fäst i bottenplattan märker man densamma genom det nedre hålet i bygel. Därefter tar man bort bygel och borras det uppmärkta hålet i bottenplattan med ett 4 mm borr och c:a 1,5 mm djupt. Denna försänkning skall tjänstgöra som bädd åt nickelkulan (3,5 mm) på vilken axeln är lagrad! Axeln som är 4 mm grov och c:a 30 mm lång skall vara planfilad i nedre ändan medan den är spetsad i den övre, för att passa in i en försänkning som är gjord i ställskruven.

Nyckelarmen (1) som är av $8 \times 8 \times 83$ mm mässing borras därefter 22 mm från ena ändan med ett 4 mm borr för axeln. I andra ändan sågar man med bågfil ett c:a 5 mm djupt hack i vertikalled. I detta hack skall sedan en fjäder fastlödas!

Nu kommer vi till nästa detalj som vi få kalla för nyckelarm (2). Denna klippes ut av en bit 1,5 mm mässingplåt och bockas till i ena ändan enl. detaljritn. Den skall passa väl till över nyckelarm (1), men den får varken glappa eller gå för trögt utan det skall vara som skåningarna säger "lagom"!

När dessa båda armar och axeln äro färdiga kunna de sättas samman genom att borra in i höger sida på nyckelarmen (1) ett 1,5 mm hål som även går in i axeln. (Nyckelarmarna skall då sitta 14 mm från bottenplattan till armens underkant.) I detta hål nitar man sedan in ett litet stift av metalltråd.

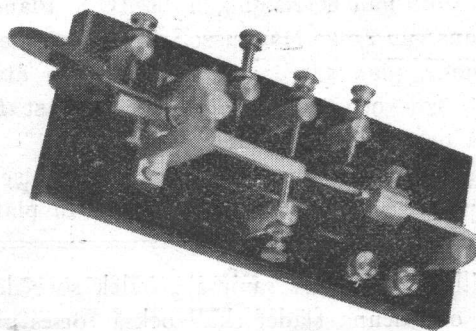
Nu kan man borra hål för den horisontellt genomgående 3 mm skruven på den hitre sidan av bygel och samtidigt ett hål för 2 mm stift (märkt Y).

Pendeln göres av 4 mm mässingtråd och 64 mm lång. I ena änden sågar man ett hack med bågfil c:a 5 mm djupt och här fastlödes nu 2 fjädrar som är 35 mm långa, 5,5 mm breda och 0,4 mm tjocka. Den ena av dessa fjädrar är krökt i helböjning och den andra rak. Den sistnämnda fastlödes nu i det

förut uppsågade hacket i nyckelarm (1). Se till att pendel, fjäder och nyckelarm ligga i rät linje i ovankanten! I den helböjda fjädern slås ett hål (göres lämpligast med en körnare och med en liten mutter som underlag!) i vilket fastnitas en silverbit. Den sistnämnda kan även fastlödas utanpå fjädern och så att den sitter mittför kontaktskruven på motsvarande "ståndare"!

På pendeln skall sitta en motvikt som göres av 16 mm rundstång av mässing och 16 mm lång. Motvikten borras genomgående för 4 mm så att den kan glida lätt på pendeln. Mitt på motvikten borras ett hål och gängas för en 4 mm stoppskruv. Med denna motvikt regleras telegraferingshastigheten, så att när man har uppnått en viss färdighet så kan vikten minskas eller helt enkelt borttagas!

Om man ej har tillgång till svarv, får man under tiden beställa de sex ståndarna hos någon svarvare eller firma. De äro gjorda av 10 mm rundstång av mässing och hela längden på var och en är 50 mm. Ovandelen (den som är 10 mm i diam.) är på 4 av dem 25 mm lång och på 2 av dem 23 mm lång. Under till svarvas de ner till 5 mm tjocklek på en sträcka av c:a 13 mm och återstoden c:a 12 mm gängas med 4 mm gängback. I ovandelen på samtliga borras och gängas ett 4 mm hål i borisontalled och 5 mm från ovankanten. Till 2 av dessa ståndare skall det vara ebonitbussningar och dessa kan man göra av hatten till vissa krämtuber. De skola ha ett genomgående hål på 5 mm och skola förövrigt passa i 8 mm hålen i bottenplattan. På den främste av dessa ståndare träder man en bit gummislang, så att man inte blir störd av pendelns slag mot densamma!

Samtliga ställskruvar i ståndarna äro 4 mm gängade och ungefär 28 mm långa. Då det är ganska svårt att få tag på lämpliga skallskruvar så går det givetvis lika bra med vanliga skruvar med tillhörande muttrar. I två av dessa skruvar inborras 1,5 mm silvertråd, se ritn. och i en tredje inborras ett 2 mm stift som får uppbära spiralfjädern som går mellan denna skruv och stiftet Y på nyckelarmen.

Nu återstår endast att göra "handtagen" och det ena göres av 3 mm ebonit i storlek enl. ritn. och det andra bör svarvas för att få lite "style" på det hela! Innan man skruvar fast dessa båda handtag skall man

Göteborgsflygare togs för spökflygare.

Nu sedan freden kommit igen och privatflygarna fått bensin till sina privata färder, blir det säkert åtskilligt liv i luften. Före krigsutbrottet hade de svenska privatflygarna kommit långt, men nu blir det säkert full fart.

För att höra lite om gamla tider söker ORX:s medarbetare upp en bland det göteborgska gamla flygar-gardet, disponent U n o R a n c h, som har åtskilliga flygarår och flygtimmar bakom sig. Disponent Ranch började sin flygutbildning 1925 redan, i Tyskland vid Weimarer Flugzeugbau. Där blev han icke fullt färdig, men han fick sin första ensamflygning, vilken på grund av ett brustet vevstakslager slutade i en plantskola. På grund av att flygskolan gick omkull fick disp. Ranch endast något över 20 flygtimmar. Skolplanet var en gammal Albatross och i sådant skick att de svenska flygmyndigheterna aldrig, åtminstone inte nu, skulle godkännt densamma. Kärran var byggd 1917 och hade med all säkerhet varit med i förra världskriget.

Ären 1927—1928 blev det så litet DK-flygning med en god vän, som disponerade en gammal AVROE, typ 504 K, vilken hade en 130 hkr roterande Clergé-motor. Även detta plan var en kvarleva sedan förra världskriget, vilket väl var det allra vanligaste med de dåtida privatplanen. Certificat fick disp. Ranch 1932 och på Torslanda samt skaffade sig så småningom eget plan, en Moth mot beteckningen SE-ACD. Planet köptes av hans vän Folke Magnusson, "det flygande X-et".

Med detta plan gjorde disponent Ranch åtskilliga färder i Syd- och Mellansverige och oftast för att hälsa på bekanta och vänner.

Det är klart han har åtskilliga upplevelser från dessa färder och vi kunna tyvärr bara få plats med

bocka till en fjäder av samma grovlek som de förut nämnda och denna fjäder skall också förses med silverkontakt i likhet med de föregående. Denna fjäder sitter in mellan de båda handtagen och är dessutom fäst med ett litet stift i nyckelarmen (2). Det går lätt att bocka en fjäder om den är glödande, så värm den över en gaslåga el. dyl.

Under bottenplattan klistras nu med celluloidlim 4 gummifötter fast (kunna inköpas i en järnaffär) och de med H betecknade kontakterna förbindas med en tråd och bugen är klar för "provkörning". Men träna först en tid med summer innan Ni låter Bugsigsen gå ut i etern!

Good Luck!/SM5WI.

några. En härlig sommarkväll tog disponenten sin röda Moth för att titta lite på utsikten "sådär från ovan" och det bar i väg ut över skärgården och kursen ställdes först mot Marstrand med dess förr så betydande fästning. Det var samma år som spökflygerierna voro i gång i norra Sverige. Då maskinen som sagt var rödmålad löste en groggande badgäst i en hast spökflygningsproblemet. Planet tillhörde kamrat Stalin därborta i öster, den saken var klar. Badgästen ifråga fick ett ilsamtal till myndigheterna i sin hemstad Stockholm och det blev givetvis en väldig uppståndelse där en tid, innan saken fick sin lösning.

Att t. ex. hämta en säck potatis med bil, passade icke disp. Ranch. Familjen hade fått en säck potatis i present av en släkting i Varberg och varför skulle den hämtas med bil då flygplan fanns disponibelt? Det blev att åka ut till Torslanda, där planet var stationerat. Herr Ranchs dåvarande mekaniker, göteborgaren Birger Jansson, invigdes i det hela och så bar det i väg till Varberg. Där blev det att placera säcken i knäet på herr Jansson, något annat lastrum fanns inte på det lilla planet. Så startades det på nytt och startsträckan blev givetvis en aning lång, då ju en säck potatis ju väger en del. Men fram kom i alla fall den första "luftpotatisen" till Torslanda.

I början av kriget köpte herr Ranch SE-AGB, en REARWIN och senare också SE-AHW och SE-AHC, båda GV-38. Dessa plan gjorde sedan åtskilliga färder under beredskapstiden på LV och LS-flygningar. Själv flög herr Ranch c:a 1200 flygtimmar, men hans plan gjorde sammanlagt minst 2300 timmar på dylika flygningar. Trots att dessa uppdrag ofta fick ske under svåra förhållanden, klickade det inte mera än en enda gång. Det fanns ju ingen riktig flygbensin utan det var att köra på bentol och bentyl. Men det gick som sagt och största förtjänsten härför tillfaller mekanikerna herr Urban Lindén och Gustav Isacson, enligt disp. Ranch.

LV- och LS-flygningarna voro ibland oerhört ansträngande. Att sitta 7—8 timmar om dagen vintertid och då termometern var nere på minus 25 grader, är givetvis ingen sinekur. LV-flygningar äro ju tillika det mest monotona uppdrag man kan tänka sig.

Men det har gått och nu är dylika uppdrag över. Disp. Ranch har "flygplaner" även för framtiden och det av kanske mera omfattande slag. Ännu vill han icke yttra någonting, men vi kanske får möjlighet att återkomma till saken inom kort.

bege.